

Toplantı : 10

CUMHURİYET SENATOSU S. Sayısı : 1551

Ticari işletme rehni kanun teklifinin Millet Meclisince kabul olunan metni ve Cumhuriyet Senatosu Malî ve İktisadi İşler ve Anayasa ve Adalet Komisyonlarından 5'er üye alınmak suretiyle kurulan Geçici Komisyon raporu (Millet Meclisi : 2/17 ; Cumhuriyet Senatosu : 2/311)

(Not : Millet Meclisi S. Sayısı : 128)

*Millet Meclisi
Genel Sekreterliği
Kanunlar Müdürlüğü
Sayı : 123*

17 . 3 . 1971

CUMHURİYET SENATOSU BAŞKANLIĞINA

Millet Meclisinin 15 . 3 . 1971 tarihli 71 nci Birleşiminde ivedilikle görüşülerek işari oy ile kabul edilen, ticari işletme rehni hakkındaki kanun teklifi, dosyası ile birlikte sunulmuştur.

Saygılarımla.

*Sabit Osman Avcı
Millet Meclisi Başkanı*

Not : Bu teklif 19 . 11 . 1969 tarihinde Başkanlıkça İlk Komisyona havale edilmiş ve Genel Kurulun 5, 8, 15 . 3 . 1971 tarihli 66, 67 ve 71 nci birleşimlerinde ivedilikle görüşülerek kabul edilmiştir. (Millet Meclisi S. Sayısı : 128)

Geçici Komisyon raporu

*Cumhuriyet Senatosu
Geçici Komisyonu
Esas No. : 2/311
Karar No. : 2*

15 . 4 . 1971

Yüksek Başkanlığa

Millet Meclisinin 15 Mart 1971 tarihli 71 nci Birleşiminde ivedilikle görüşülerek işari oy ile kabul edilen, ticari işletme rehni hakkındaki kanun teklifi, Millet Meclisi Başkanlığının 17 Mart 1971 tarihli ve 123 sayılı yazıları ile Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına gönderilmekle, Cumhuriyet Senatosunun 18 Mart 1971 tarihli 53 ncü Birleşiminde, Anayasa ve Adalet ile Mali ve İktisadi İşler komisyonlarından beşer üyenin katılması ile kurulması kabul edilen Geçici Komisyonumuzun 6 ve 15 Nisan 1971 tarihli Birleşimlerinde Hükümet adına ve Maliye ile Sanayi ve Ticaret bakanlıkları temsilcileri de hazır buldukları halde tetkik ve müzakere olundu.

I - Teklif, menkul rehni konusunda Türk medeni hukuku sistemine yeni bir istisna getirilmesini ve ticari işletme sahibi gerçek ve tüzel kişilerin, ticari işletmelerini, teslim vukubulmaksızın rehnederek kredi alabilmelerini öngörmektedir.

Türk medeni hukuku sisteminde, bir menkulün teminat olarak gösterilmesi, bir başka deyişle bir menkul üzerinde rehni hakkı tesis edilmesi halinde, kaideten, teslimi meşrut rehni hükümlerinin uygulanması ve menkulün borçlunun hasren zilyedliğini bertaraf edecek şekilde alacaklıya yahut onun rızası ile bir üçüncü şahsa devri esas benimsenmiş ve 854 nci maddede de hayvan rehni düzenlenirken bu kaidenin istisnasına yer verilmiştir.

Ayrıca, çeşitli özel kanunlarla zirai krediler yönünden rehne konu kılınacak menkullerin teslim vukubulmaksızın teminat olarak gösterilebilmeleri imkân da sağlanmıştır.

Böyle özel kanunlarla yapılan düzenlemeler dışında kalan alanlardaki uygulamalarda, genellikle, TMK'nun 777 nci maddesi hükmünden yararlanılmakta ve anılan maddeye göre, gayrimenkul rehni, mütemmim cüz'üleri ve teferruatı da kapsayıcı olduğundan menkulün, ancak, bir mütemmim cüz'ü ve teferruat niteliğine sahip bulunması halinde teslim yoluna gidilmeksizin gayrimenkul rehni tesisi suretiyle rehni gerçekleştirebilmekte ve aksi halde de böyle bir rehni işlemi yapılamamaktadır.

Teklifin gerekçesinde, menkulün, bir gayrimenkulün mütemmim cüz'ü ve teferruatı niteliğinde bulunmaması halinde dahi tâcirlere, kredi imkânları temin edilebilmek üzere, ticari işletmelerini alacaklıya yahut rızası ile tâyin edilebilecek bir üçüncü şahsa teslim etmeksizin rehnedebilmelerini gerçekleştirmek üzere bu kanun teklifinin getirildiği belirtilmektedir.

Mahdut kredi imkânlarına sahip tâcirlere daha geniş kredi kaynakları sağlamak üzere getirilen ve yukarıda belirtilen esasları ihtiva eden teklif Komisyonumuzca da benimsenmiştir.

II - Millet Meclisi metninin 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, Ek Madde, 23, ve 24 nci maddeleri Komisyonumuzca da aynen kabul edilmiştir.

Komisyonumuzca da aynen kabul edilen Millet Meclisi metnindeki maddelerde yer alan, Ticaret Bakanlığı ibarelerinin, Bakanlıklardaki son düzenlemeler de gözetilerek, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı olmak üzere anlaşıldığı ve böylece kabul edildiği hususu ile yine Komisyonumuzca da aynen kabul edilen ve Halk Bankası Kanunundaki paralel hükümler ile farklılık gösteren 12 nci maddedeki cezai hükümlerin, Halk Bankası Kanunundaki paralel hükümlerde gerekli değişiklikler yapılarak aynı hale getirilmesi dileği ile kabul edildiği keyfiyetinin raporda ifade edilmesi de karar altına alınmıştır.

Cumhuriyet Senatosu Genel Kurulunun tasviplerine arz olunmak üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile sunulur.

Başkan Giresun S. Orhon	Sözcü Konya M. Varışlı	Kâtip Balıkesir N. Demirel	Gaziantep İ. Kutlar
Çorum M. Ş. Özçetin	Tabii Üye (Söz hakkım saklıdır) İmzada bulunamadı. M. Ataklı	Erzincan Söz hakkım saklıdır. F. Baysoy	

MİLLET MECLİSİNİN KABUL ETTİĞİ
METİN

Ticari İşletme Rehni kanun teklifi
Kanun kapsamı

MADDE 1. — Ticaret veya esnaf ve sanat sicilinde kayıtlı bir ticari işletme üzerinde rehin hakkı bu kanunda yazılı hükümler dairesinde tesis edilir.

Ticari işletme rehninde taraflar

MADDE 2. — Ticari işletme rehni sözleşmesi, tüzel kişiliği haiz ve sermaye şirketi olarak kurulmuş kredi müesseseleri, kredili satış yapan gerçek ve tüzel kişiliği haiz müesseseler ve kooperatifler ile ticari işletmenin maliki bulunan gerçek ve tüzel kişiler arasında yapılır.

Ancak, kredili satış yapan müesseselerin rehin hakkı munhasıran vâdeli satış yapmış olduğu 3 ncu maddenin (b) fıkrasında zikredilen hususat üzerinde tesis edilir.

Rehnin muhteva ve kapsamı

MADDE 3. — Ticari işletme rehni aşağıdaki unsurları kapsar :

- a) Ticaret unvanı ve işletme adı,
- b) Rehlin tescili anında mevcut ve işletmenin faaliyetine tahsis edilmiş olan makina, araç, alet ve motorlu nakil araçları,
- c) İhtira beratları, markalar, modeller, resimler ve lisanslar gibi sınai haklar.

Taraflar ticaret unvanı, işletme adı ve menkul işletme tesisatı dışında kalan unsurlardan bir veya birkaçını rehlin dışında bırakabilirler.

Gemi ipoteği hakkındaki hükümler saklıdır.

Rehin sözleşmesinin tanzimi

MADDE 4. — Rehin sözleşmesi, ticari işletmenin kayıtlı bulunduğu sicil çevresindeki bir noter tarafından tanzim edilir. Sözleşmede, rehne dair unsurların tam listesi de ayırdedilmelerini mümkün kılacak özellikleri ile birlikte yer alır.

Rehin hakkının doğumu

MADDE 5. — Rehin hakkı ticari işletme sahibinin veya kredi müessesinin veya alacaklının yazılı talebi üzerine ticari işletmenin kayıtlı bu-

GEÇİCİ KOMİSYONUN KABUL ETTİĞİ
METİN

Ticari İşletme Rehni kanun teklifi

MADDE 1. — Millet Meclisi metnininin 1 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Millet Meclisi metnininin 2 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Millet Meclisi metnininin 3 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 4. — Millet Meclisi metnininin 4 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 5. — Millet Meclisi metnininin 5 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

(M. Meclisinin kabul ettiği metin)

lunduğu Ticaret veya Esnaf ve Sanat siciline tescil ile doğar.

Sözleşmenin yapıldığı tarihten itibaren 10 gün zarfında tescil talebedilir ve ilgili sicil memurluğunca bu işlem yerine getirilir.

Ticari işletmeye dâhil unsurlardan bir kısmı üzerinde rehnin tasarruf hakkı bulunmaması halinde Medeni Kanununun 853 ncu maddesinin buna dair hükmü uygulanır.

Ticaret veya Esnaf ve Sanat Sicilindeki kayda istinadederek rehin hakkı iktisabedenin bu iktisabı muteberdir.

Tescil hare ve masraflarının hangi tarafa aidolacağı rehin sözleşmesinde belirtilir.

Tescilin şekli

MADDE 6. — Rehnin tescilinde, alacaklının ticaret unvanı, açık adresi ve ikâmetgâhı, alacağın Türk lirası olarak miktarı, alacağı miktarı muayyen değilse ticari işletmenin ne miktar için teminat teşkil edeceği, alacak faizli ise faiz nisbeti kaydolunur.

Rehnin diğer sicillere bildirilmesi

MADDE 7. — Tescili mütaakıp Ticaret veya Esnaf ve Sanat Sicili memurunun derhal yapacağı bildiri üzerine, bu kanuna istinaden tesis edilen rehin, ticari işletmenin üzerinde faaliyet gösterdiği gayrimenkul işletme sahibine ait ise bu gayrimenkulün tapu kütüğündeki sayfasındaki beyanlar hanesine markalar, lisanslar ve ihtira beratları gibi sınai haklar için Sana-yi Bakanlığınca tutulan sicile, maden siciline, motorlu araçlar için nakil vasıtaları siciline, ticari işletme rehni veren müessesenin varsa şubelerinin bulunduğu yer sicillerine derhal kaydedilir.

Birden fazla rehin tesisi

MADDE 8. — Aynı ticari işletme üzerinde birden fazla rehin tesis edilebilir. Alacaklıların hakları rehnin tesisi sırasına göre tâyin edilir.

Rehin hakkının üçüncü şahıslara karşı ileri sürülmesi

MADDE 9. — Alacaklının bu kanundan doğan rehin hakkı, ticari işletmeyi devralan herkese karşı ileri sürülebilir.

(Geçici Komisyonun kabul ettiği metin)

MADDE 6. — Millet Meclisi metninin 6 ncı maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 7. — Millet Meclisi metninin 7 ncı maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 8. — Millet Meclisi metninin 8 ncı maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 9. — Millet Meclisi metninin 9 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

(M. Meclisinin kabul ettiği metin)

Şu kadar ki, rehinden haberdar olmaksızın ticari işletmenin sicil bölgesi dışındaki münferit unsurları üzerinde mülkiyet veya diğer aynı bir hakkı iktisabeden hüsnüniyet sahibi üçüncü şahsın hakları mahfuzdur. Ticari işletme sahibinin bu iktisap dolayısıyla bir talep hakkı varsa bu talep hakkı üzerinde alacaklının rehin hakkı devam eder.

Ticari işletmenin bu kanuna göre rehmedilen unsurlarının tamamı veya bir kısmı için tazminat veya sigorta bedeli ödenmesi icabettiği takdirde, tazminat veya bedel üzerinde de alacaklı rehin hakkına sahib olur.

İkinci ve üçüncü fıkrada yazılı hallerde, üçüncü şahıs kendisine yapılan ihbara rağmen işletme sahibine tediyede bulunursa alacaklının bundan doğan zararını tazmin ile yükümlü olur.

Ticari işletme sahibinin, alacaklının muvafakatini almak şartıyla işletmenin münferit bir unsurunun devri veya üzerinde bir aynı hak tesisini dolayısıyla alacaklı olduğu meblâğ veya kendisine verilecek tazminat yahut sigorta bedeli ile, işletmeden çıkan unsur yerine yenisini alma veya eski durumu iade etme hakkı saklıdır.

Ticari işletme sahibinin tasarruf yetkisi

MADDE 10. — Ticari işletme sahibi, işletmenin normal faaliyette bulunabilmesi için gerekli her türlü muameleleri yapmak yetkisini haizdir.

Buna mukabil ticari işletme sahibi, ticari işletmeyi veya rehne dâhil münferit unsurları devretmek, bir aynı hakla takyid etmek, başka bir mahalle nakletmek veya başkaları ile değiştirmek için alacaklının muvafakatini almak zorundadır.

İşletme rehnine dâhil münferit unsurların alacaklının muvafakati ile başkalarıyla değiştirilmesi hallerinde meydana gelen değişikliklerin, taraflarca dördüncü madde hükümlerine göre düzenlenmiş olan listeye noter marifetiyle işlettirilmesi şarttır.

İşletmeye ithal edilen yeni unsurların rehinin kapsamına dâhil olması için bu unsurların listeye alınması ve ayrıca Ticaret veya Esnaf ve Sanat Siciline tescili lâzımdır.

(Geçici Komisyonun kabul ettiği metin)

MADDE 10. — Millet Meclisi metninin 10 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

(M. Meclisinin kabul ettiği metin)

Ticari işletmenin merhun değerinin muhafazası

MADDE 11. — Ticari işletme sahibi işletmenin merhun değerini muhafaza için gerekli ihtimamı göstermediği veya kanunen öngörülen hallerde alacaklının muvafakatini almadığı ve bu yüzden de alacaklının zararına ticari işletmenin merhun değeri düştüğü takdirde hâkim tarafından kendisine verilecek mühlet içinde tek teminat vermez veya evvelki hali iade etmez ise, talep üzerine alacaklıya teminat noksanına tekabül edecek bir miktarın ödenmesine hükümlenir.

Ticari işletme sahibinin cezalandırılması ve tazminata mahkûm edilmesi

MADDE 12. — Ticari işletme sahibi, işletmesini veya rehne dâhil münferit unsurları alacaklının muvafakati olmaksızın başkalarıyla değiştirir veya temlik, aynî bir hakla takyit veya alacaklıyı ızzar kasdiyle tahrip veya imha ederse bu yüzden alacağını tamamen veya kısmen tahsil edemiyen alacaklının şikâyeti üzerine uğranılan zararın miktarı mazara alınmak suretiyle bir yıldan beş yıla kadar hapis ve iki yüz elli liradan aşağı olmamak üzere ağır para cezası ile cezalandırılır.

Uğranılan zarar fahiş olduğu takdirde yukarıda yazılı cezaların âzamisine hükümlenir.

Ayrıca talep üzerine hâkim ticari işletme sahibini, kusurunun ağırlığını göz önünde tutarak rehnele temin edilen alacak miktarına kadar munzam bir tazminata da mahkûm eder.

Üçüncü şahsın müdahalesinin men'i

MADDE 13. — Ticari işletmeye veya rehne dâhil unsurlarına, rehmin sağladığı teminatı tehlikeye düşürecek surette üçüncü şahıslar tarafından vukubulacak fiillerin men'ini alacaklı dâva edebilir.

Rehnin paraya çevrilmesi

MADDE 14. — Borçlu borcunu ödemediği takdirde, alacaklıya; ticari işletmeyi veya münferit bir unsurunu temellük etmek hakkını veren her türlü mukavele hükümsüzdür.

(Geçici Komisyonun kabul ettiği metin)

MADDE 11. — Millet Meclisi metninin 11 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 12. — Millet Meclisi metninin 12 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 13. — Millet Meclisi metninin 13 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 14. — Millet Meclisi metninin 14 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

(M. Meclisinin kabul ettiği metin)

Borçlu borcunu vâdesinde ödemezse, alacaklı merhumun satış bedelinden alacağını tistifa eder. İşletme rehnine dâhil her unsur borcun tamamına karşılık teşkil eder.

Alacaklı, alacağını temin için umumi hükümler dairesinde ticari işletmenin veya münferit unsurlarının ihtiyaten haczettirilmesini istiyebilir. Bu takdirde, ihtiyati haczi tamamlama merasimi rehmin paraya çevrilmesi yoluyla olur.

Paraya çevirmenin şumulü

MADDE 15. — Alacaklı, merhumun paraya çevrilmesini talebedebilir.

Ancak satılacak unsurları ve satışın şumulünü, alacaklının ve ticari işletme sahibinin muhik menfaatlerini nazarı itibara alarak İcra memuru tâyin eder.

Her halükârda rehinle temin edilen alacağın bakiyesinin karşılanması meşruttur.

Takip sırasında idare ve işletme

MADDE 16. — İcra memuru satışına karar verilen ticari işletmenin veya münferit unsurlarının muhafazası, idaresi ve işletilmesi için lüzumlu bütün tedbirleri alır.

Paraya çevirmede takibolunacak usul

MADDE 17. — Ticari işletmenin veya münferit unsurlarının paraya çevrilmesinde İcra ve İflâs Kanununun menkul rehminin paraya çevrilmesi hakkındaki hükümleri uygulanır.

Rehmin sona ermesi ve ticari işletmenin kaydının terkini

MADDE 18. — Ticari işletmenin kaydının Ticaret veya Esnaf ve Sanat Sicilinden terkini sicil memuru tarafından derhal alacaklıya bildirilir.

Ticari işletmenin kaydının Ticaret veya Esnaf ve Sanat Sicilinden terkin edilmesi halinde alacağın tamamı muaccel olur.

Terkinin alacaklıya tebliğinden itibaren iki ay zarfında tescil edilmiş bulunan işletme rehminin paraya çevrilmesi yoluyla takibi yapılmadığı takdirde rehin hakkı düşer.

Tahsil edilemiyen alacağın takibi genel hükümlere tabidir.

(Geçici Komisyonun kabul ettiği metin)

MADDE 15. — Millet Meclisi metninin 15 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 16. — Millet Meclisi metninin 16 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 17. — Millet Meclisi metninin 17 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 18. — Millet Meclisi metninin 18 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

(M. Meclisinin kabul ettiği metin)

Alacağın son bulması

MADDE 19. — Alacağın son bulması halinde, ticarî işletmenin sahibi Ticaret veya Esnaf ve Sanat Sicilindeki rehnin kaydının terkinini alacaklıdan isteyebilir.

İcra ve İflâs Kanununun 153 ncü maddesi ticarî işletme rehninin terkinini halinde de tatbik edilir.

Rehnin terkinini sicil memuru tarafından 8 nci maddede zikredilen sicillere işlenmek üzere bildirilir.

Gayrimenkul rehnine dair hükümlerin uygulanması

MADDE 20. — Ticarî işletme rehni hakkında bu kanunda özel hüküm bulunmayan hallerde gayrimenkul rehni hükümlerinden bu kanun hükümlerine aykırı olmayanlar uygulanır.

Tüzük hazırlanması

MADDE 21. — Bu kanunun yürürlüğe girmesinden itibaren altı ay içinde Adalet ve Ticaret bakanlıklarınca hazırlanacak tüzükte rehnin Ticaret veya Esnaf ve Sanat Siciline tescili ve sicil memurluğunca yapılacak diğer işlemler gösterilir.

Yetkili mahkeme

MADDE 22. — Bu kanunun uygulanmasından çıkacak anlaşmazlıkların halli ticarî sicilin bulunduğu mahallin Ticaret Mahkemelerinin görevi dâhilindedir.

EK MADDE: — Bu kanundaki ticarî işletme tâbiri, ticarî veya sımaî işletme ile esnaf veya sanatkârların işletmesindeki mesleğini icraya yarıyan şeylerdir.

Yürürlük tarihi

MADDE 23. — Bu kanun yayımı tarihinden altı ay sonra yürürlüğe girer.

Kanunun yürütülmesi

MADDE 24. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

(Geçici Komisyonun kabul ettiği metin)

MADDE 19. — Millet Meclisi metninin 19 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir .

MADDE 20. — Millet Meclisi metninin 20 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 21. — Millet Meclisi metninin 21 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 22. — Millet Meclisi metninin 22 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

EK MADDE: — Millet Meclisi metninin ek maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 23. — Millet Meclisi metninin 23 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 24. — Millet Meclisi metninin 24 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.